

LUNDS UNIVERSITET

Ekonomihögskolan

De aktiebolagsrättsliga generalklausulerna

- Betydelsen av rekvisitet ”otillbörlig fördel”

Ekonomihögskolan

HT-18

Kurs: HARH01 Affärsjuridisk kandidatuppsats

Handledare: Anneli Carlsson

Innehållsförteckning

Abstract.....	4
Sammanfattning.....	5
Förkortningslista	6
1 Inledning.....	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Syfte	2
1.3 Frågeställning.....	2
1.4 Avgränsning.....	2
1.5 Metod och material	3
1.6 Forskningsläge	5
1.7 Disposition.....	5
2 Generalklausulernas framväxt.....	6
2.1 Inledning.....	6
2.2 1944 års ABL.....	6
2.2.1 Förarbeten till 1944 års lag	7
2.2.2 Rekvisit om uppenbarhet.....	7
2.3 1975 års ABL.....	8
2.3.1 Inledning	8
2.3.2 Generalklausulen.....	8
2.3.3 Uppenbarhetsrekvisit blir otillbörlighetsrekvisit.....	9
2.3.4 Prop. 1973:93.....	9
2.4 2005 års ABL.....	11
3 Generalklausulernas innebörd.....	12
3.1 Inledning.....	12
3.2 Generalklausulerna enligt lag.....	12
3.3 Beslut.....	12
3.4 Konsekvenser av överträdelser	13
3.4.1 Klander.....	13
3.4.2 Bevisbörda.....	14
3.4.3 Skadestånd	14

3.5	Rekvisit.....	14
3.5.1	Åtgärd.....	14
3.5.2	Aktieägare och annan	15
3.5.3	Nackdel för bolaget eller aktieägare	15
3.6	Otillbörlighetsrekvisitet.....	15
3.6.1	Otillbörlig fördel utifrån förarbeten.....	16
3.6.2	Otillbörlig fördel utifrån praxis	18
3.6.3	Otillbörlig fördel - diskussioner inom rättsvetenskapen	25
3.6.4	Analys kring otillbörlighetsrekvisitet.....	27
4	Sammanfattande slutsats.....	30
	Källförteckning	33

Abstract

The main purpose of this thesis has been to investigate the meaning of the general clauses in 7:47 and 8:41 1 st. of ABL (Swedish company act). To enable this purpose, the focus has been on clarifying the necessary conditions of what makes an unfair advantage according to the general clauses. There is an uncertainty regarding to how the requisites of the general clauses are to be applied. This thesis therefore aims towards present status and analyze the key factors to consider, when assessing the general clauses applicability and how these factors should be valued.

The method used to answer the purpose of the thesis has been a traditional study of law, where law, preparatory work, practice, and doctrine has been used.

The thesis shows that what constitutes an unfair advantage varies from case to case, depending on the different circumstances. An unfair advantage can be seen as acceptable if the motives behind the decision are regarded as economically correct or justifiable.

Sammanfattning

Det huvudsakliga syftet med denna uppsats är att utreda innebörden av generalklausulerna i 7:47 och 8:41 1 st. ABL. I uppsatsen riktats fokus på att utreda rekvisitet otillbörlig fördel enligt generalklausulerna. Det råder viss osäkerhet kring hur generalklausulernas rekvisit ska tolkas och i uppsatsen har därmed tolkningen av dessa rekvisit utretts. I uppsatsen redogörs och analyseras vilka faktorer som bör beaktas vid bedömningen av klausulernas tillämpning och hur de ska bedömas.

I uppsatsen används juridisk metodlära i traditionell mening, där författaren genom undersökning av lag, förarbeten, praxis och doktrin för att uppnå uppsatsens syfte.

Genom uppsatsen framkommer att definitionen av en otillbörlig fördel varierar från fall till fall, beroende på omständigheter i det enskilda fallet. Det konstateras i uppsatsen att en otillbörlig fördel kan anses som tillbörlig, om skälen till beslutet kan anses som företagsekonomiskt riktiga eller försvarliga.

Förkortningslista

ABL	Aktiebolagslag
AD	Arbetsdomstolen
HD	Högsta domstolen
HovR	Hovrätten
Kap.	Kapitel
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv
Prop.	Proposition
SOU	Statens offentliga utredningar
St.	Stycke
TR	Tingsrätten
VD	Verkställande direktör

1 Inledning

1.1 Bakgrund

De aktiebolagsrättsliga generalklausulerna infördes 1944, med syfte att motverka möjligheten att kunna kringgå likhetsprincipen. I det svenska näringslivet var nämligen möjligheterna stora att driva igenom beslut som i teorin innebar lika fördelar för samtliga aktieägare men som i praktiken gav ytterligare fördelar till specifika aktieägare, på bekostnad av minoritetsägare. Denna risk har medfört att ett antal regleringar lagstodgats i aktiebolagslagen för att skydda minoriteten. Bolagsorganen har en skyldighet att handla lojalt mot minoritetsägarna.

Den s.k. likhetsprincipen finns stadgad i 4:1 ABL och utgör en grundläggande och allmän associationsrättslig princip. Genom den tydliggörs att alla aktier innehar lika rätt i ett bolag. Utöver likhetsprincipen återfinns även generalklausulerna i 7:47 och 8:41 1 st. ABL, som omfattar de förhållningsregler som bolagsorganens ledamöter samt särskilda firmatecknare ska förhålla sig till.¹ Enligt 7:47 får en bolagstämma inte fatta ett beslut som medför en otillbörlig fördel åt en aktieägare eller som medför nackdel för bolaget eller en aktieägare. I 8:41 1 st. specificeras att en styrelse eller annan ställföreträdare inte får företa en åtgärd som innebär en otillbörlig fördel för en aktieägare eller innebär en nackdel för bolaget eller annan aktieägare.

Tillämpningsområdet för generalklausulerna är stort. Vad är klausulernas syfte och funktion? Hur bör dessa tolkas och tillämpas? Vad är generalklausulernas egentliga innebörd? Vad innebär generalklausulernas otillbörlighetsrekvisit? En snävare tolkning av generalklausulerna kan innebära ett försvagat minoritetsskydd, medan en bredare tolkning kan medföra ett minoritetsmissbruk alternativt att bolagets handlingsfrihet minskas.

---

¹ Sandström s. 202.

1.2 Syfte

Syftet med denna uppsats är att utreda gällande rätt i frågan om innebörden av generalklausulerna i 7:47 och 8:41 1 st. ABL för stämman respektive styrelsen, med särskilt fokus på innebörden av begreppet otillbörlig fördel.

1.3 Frågeställning

För att uppnå uppsatsens syfte ska följande frågeställningar besvaras:

- 1) Vad är innebörden av generalklausulerna i 7:47 och 8:41 1 st. ABL och hur ska dessa tolkas?
- 2) När anses ett beslut, rättshandling eller annan åtgärd taget av stämman alternativt av styrelsen eller annan ställföreträdare vara sådant att det ger en tillbörlig respektive otillbörlig fördel?

1.4 Avgränsning

Genom frågeställningarna ovan avgränsas i princip de andra delar av minoritetsskyddet än generalklausulerna i ABL. Övriga delar kommer inte att behandlas annat än inledningsvis och då för att fungera som en förklaring till utformningen av generalklausulerna.

Det råder oenighet kring om generalklausulerna är att betrakta som ett uttryck för likhetsprincipen eller som ett komplement till principen. Det är inte klart om det finns ett konkret svar på hur dessa förhåller sig till varandra. Det förhållande som finns mellan dem är dock mer av teoretisk art och kan i praktiken anses ha en mindre betydelse. Utifrån ovanstående resonemang kommer uppsatsen därför inte beröra denna problematik.

1.5 Metod och material

Att välja rätt metod vid ett utförande av en uppsats är av hög relevans. Metoden ligger till grund för hur arbetet kommer att utformas samt om ett arbete kan anses som vetenskapligt eller inte. Det kan anses att metoden fungerar som ett tillvägagångssätt från en uppsats problemformulering genom materialitet till en tes. I rättsvetenskapen har det antytts att det finns tre primära metodinriktningar: rättskälleläran, juridisk metodlära och rättsvetenskaplig metod.²

Uppsatsen utgår ifrån juridisk metodlära i traditionell mening. Juridisk metodlära är, i relation till övriga ovannämnda metoder, bredare till sitt område. Metoden inkluderar rättskälleläran och rättskälleprinciperna, men har ett bredare omfång i exempelvis urskiljning och avgränsning av relevant information.³ Utifrån metoden ska följande källor behandlas och i följande ordning; lag, lagförarbeten, rättspraxis och doktrin.⁴

Peczenik anger att utifrån juridisk metodlära kan principer hämtas om förhållningssätt till källorna, vilka är användbara för att kunna fastställa innehållet i gällande rätt.

Peczenik beskriver hur lag, främst de nationella lagarna, ska beaktas på samma sätt som domstolar har en plikt att följa dem. Förarbeten samt praxis bör beaktas. Rättskälleläran visar även på vilka domar som ska anses som prejudikat, vilka uttalanden i förarbeten som är att anses som relevanta och vad som ska anses vara sedvanerätt. Doktrin samt även domar som ej refereras i NJA eller förarbeten och prejudikat som inte direkt hör samman med den tolkade lagtexten kan anses som material som får beaktas.⁵ I

uppsatsen har ovannämnda källor använts för att besvara det upprättade frågeställningarna och uppnå syftet med uppsatsen. Eftersom syftet med uppsatsen är att fastställa samt analysera gällande rätt utifrån specifika lagar har metoden använts för att få en tydlig och konkret förståelse för rättsläget.

Den första rättskällan som brukades var lagtext från den tidigare aktiebolagslagen, nämligen ABL (SFS 2005:551). Denna lag användes eftersom paragraferna 7:47 och

---

² Sandgren s. 35-36.

³ Ibid s. 38.

⁴ Ibid s. 37.

⁵ Peczenik s. 49-51.

8:41 1 st. går att finna där, vilka är de paragrafer som uppsatsen avser. Ovannämnda paragrafer är generalklausuler (klausuler), vilket är den benämning som vidare används i uppsatsen. Inledningsvis i uppsatsen återfinns en historisk återblick av klausulernas utveckling. För att möjliggöra generalklausulernas historik har utformningen i 1944 (SFS 1944:705) och 1975 (SFS 1975:1385) års utgåvor av aktiebolagslagen använts. För att få en djupare förståelse för lagtexterna har vidare väsentliga förarbeten behandlats, vilka främst utgår ifrån utformningen av 1975 och 2005 års ABL, då det i dessa finns vägledning kring generalklausulerna. Vidare har ett antal rättsfall studerats för att möjliggöra redogörelse för hur klausulerna tolkats i praktiken. Det ska nämnas att utbudet av rättsfall inom området är begränsat, och att det endast finns ett par prejudicerande rättsfall. Genom uppsatsen används begreppet ”praxis” av den anledningen att det inte enbart presenterats domar ifrån HD, utan även ifrån exempelvis Arbetsdomstolen (AD). Det kommer även presenteras domar som tar utgångspunkt i *lagen om ekonomisk förening*, eftersom otillbörlighetsrekvisitet är utformat på likvärdigt sätt och därmed kan det anses relevant att göra en jämförelse mellan dessa och den praxis som rör ABL.

Efter studerandet av praxis har relevant doktrin inom området använts. Doktrin har studerats för att få förståelse för den problematik och de olika som finns inom området. Vid valet av doktrin har de författare som inom aktiebolagsrätten är att anses som tongivande använts, såsom Knut Rodhe, Lars Pehrson, Svante Johansson m.fl. Doktrin har tillsammans med lagkommentarer fungerat som vägledning i besvarandet av uppsatsens syfte samt frågeställningar.

Enligt traditionell juridisk metod innehar propositioner större tyngd än statliga offentliga utredningar, vid kartläggande av gällande rätt. Vid beskrivning av bakgrunden till generalklausulens införande används emellertid den statliga offentliga utredningen ifrån 1941, för 1944 års ABL. Anledningen till att SOU 1941:9 används istället för prop. 1944:5, är på grund av att propositionen varken vidareutvecklar eller begränsar den ovannämnda utredningen. I prop. 1944:5 redovisas således endast de överväganden som redan angetts i SOU 1941:9. Författaren har dock enbart valt att utesluta hänvisning till propositionen beträffande 1944 års ABL. Vid efterföljande redogörelse hänvisas det till

både SOU 1971:15 samt prop. 1973:93, och i de fallet har propositionen tolkningsföreträde.

1.6 Forskningsläge

Författaren har kartlagt vad som i dagsläget diskuteras, samt vad det forskas om inom avseende ämnet. Detta har givit författaren insikten om att det inte finns mycket nytt inom området, utan att området är relativt fastlagt. Det som däremot diskuteras, vilket kan anses som ett närliggande område till begreppet, är minoritetsskyddet i aktiebolagslagen.

1.7 Disposition

Uppsatsen inleds med en historisk bakgrunds beskrivning av generalklausulernas framväxt, där deras utformning i 1944, 1975 och 2005 års aktiebolag presenteras. Denna bakgrund ger en förståelse för hur klausulerna har utvecklats genom åren, samt även bakgrunden till varför utvecklingen skett. I kapitel 3 redogörs för generalklausulernas utformning enligt lag, samt även för de rekvisit och beslutsvarianter som hör samman med klausulerna. En kortare beskrivning av de konsekvenser som klausulerna kan ha vid en överträdelse presenteras övergripande. Vidare redogörs för otillbörlighetsrekvisitet och hur det tolkas i förarbeten, rättsfall samt i den rättsvetenskapliga diskussionen. Kapitlet avslutas med en analys och personliga synpunkter presenteras. Slutligen, i kapitel 4, sammanfattas arbetet och redogörelse för uppsatsens slutsatser presenteras.

2 Generalklausulernas framväxt

2.1 Inledning

Begreppet minoritetsskydd innebär ett skydd av minoriteten i ett bolag. Med minoritet avses de aktieägare som äger en minoritet, dvs. en liten del av bolagets aktier.

2.2 1944 års ABL

Det var under 1930-talet som debatten om ett minoritetsskydd i aktiebolag inleddes, år 1931 diskuterades nämligen ämnet under det femtonde nordiska juristmötet. Sverige påverkades av andra länder i Europa och 1930-talets tyska och finska lagstiftning influerade det svenska lagstiftningsarbetet.⁶ År 1931 ansåg majoriteten att en generalklausul borde införas i aktiebolagslagen för att hindra att aktieägarmajoriteten skulle kunna missbruka sin position till nackdel för minoriteten.⁷ Det svenska skyddet för aktieägarminoriteter var fram till 1944 års aktiebolagslag svagare än idag utifrån samhälleliga, strukturella och företagsekonomiska aspekter, med visst undantag för vissa minoritetsrättighetsregler. Ett exempel på undantag av minoritetsrättighetsregler är pluralitetsregler vid beslutsfattande om ändringar i bolagsordningen. Under den tiden förlitade sig minoritetsägarna på den s.k. likställighetsprincipen.⁸ I takt med utvecklingen av svensk ekonomi lades grunden för de aktiebolagsrättsliga regleringarna. I motiven till 1941 års lagförslag nämndes specifikt ökningen av antalet större företag samt koncernbildningar som anledning till debatten. De förändringar som växte fram i organisationerna innebar att det fanns möjlighet att kringgå tidigare aktiebolagsrättsliga grundregler. Aktiebolaget som organisationsform var vanlig, och det ansågs vara en stor del av den ekonomiska utvecklingen. De förändringar som skett i den svenska ekonomin, politiken och i det sociala innebar även att ett ökat hänsynstagande till att de

---

⁶ SOU 1941:9, s. 301 ff. ; Andersson (1995) s. 251.

⁷ Åhman s. 789.

⁸ SOU 1941:9, s. 301 ff.

mer utsatta intressena ansågs lämpligt, däribland aktieägarminoriteter. Detta innebar vidare en utredning under 1941 om minoritetsskyddet.⁹

2.2.1 Förarbeten till 1944 års lag

År 1944 infördes vidare generalklausulerna. I förarbetena till 1944 års ABL anses generalklausulerna vara ett uttryck för likhetsprincipen.¹⁰ Syftet med införandet av klausulerna var att fastslå likhetsprincipen för att förhindra att bolagsstämman skulle ha möjlighet att besluta i frågor utanför deras behörighet.¹¹ Bolagsstämman förvaltar internt bolaget och avtalar externt samt utför andra rättshandlingar i bolagets namn. I motiven till 1944 års ABL anges ett exempel som förklaring till varför ett ökat minoritetsskydd var nödvändigt. Skyddet ville man införa med hjälp av en komplettering av tidigare likhetsprincip. Syftet med kompletteringen var att hindra majoritetsägare från att genom formellt likformiga beslut kunna kringgå likhetsprincipen. I exemplet ingår ett moderbolag ett avtal med sitt dotterbolag. Moderbolaget vinner en fördel på bekostnad av dotterbolaget, vilket innebär att aktieägare i dotterbolaget inte erhåller någon fördel av avtalet. I ett sådant avtal drabbas aktieägarna i båda bolaget formellt sätt lika, medan det i praktiken inte är fallet. Eftersom koncernbildningarna ökade under dessa år var situationen troligen ett problem som man såg i praktiken.¹²

2.2.2 Rekvisit om uppenbarhet

Utifrån rekvisitet uppenbart kan konstateras att det inte var tillräckligt att det fanns en möjlighet eller en sannolikhet, till att ett beslut skulle ge en viss fördel till vissa aktieägare med nackdel för bolaget eller övriga aktieägare. Rekvisitet krävde istället att det skulle vara uppenbart att så var fallet.

I prop. 1944:5 s.196 diskuterades möjligheten för minoriteten att genom det ökade minoritetsskyddet kunna missbruka sin ställning som minoritet, vilket förmodades eftersom majoriteten tidigare missbrukat sin ställning. Det ansågs dock att det ökade

---

⁹ SOU 1941:9, s. 3 ff.

¹⁰ Andersson & Pehrson s.112.

¹¹ Ibid s.114.

¹² SOU 1941:9 s. 301 ff.

minoritetsskyddet var behövligt.¹³ Det förelåg däremot osäkerhet kring om generalklausulen faktiskt skulle generera ett skydd i praktiken, istället diskuterades om frågan skulle överlämnas till rättstillämpningen.

2.3 1975 års ABL

2.3.1 Inledning

Det dröjde fram till år 1971 tills nästa utredning slutfördes för 1975 års aktiebolagslag. I 1971 års utredning diskuterades en ändring av tidigare lag. Under arbetet med minoritetsskyddet strävade man dels efter en balans mellan de olika bolagsorganen, dels mellan majoritetsägare och minoritetsägare. Det ansågs ändamålsenligt att majoritetsägarna och bolagsledningen tillsammans kunde leda under bolagsstämman.¹⁴ Bolagsledningen behövde därigenom öka sina kunskaper, gentemot bolagsstämman vid beslut gällande vinstutdelning och kapitalåterbäring vid nedsättning av aktiekapital. I förhållandet mellan majoritetsägare och minoritetsägare syftade lagförslaget till att minska minoritetsägarnas möjligheter att kunna hindra bolagets utveckling. De ändringar som gjordes var bland annat att sänka tidigare krav om pluralitet vid en ändring av bolagsordningen. Det föreslogs även att minoritetsägare skulle inneha rätten att kunna kräva inlösning av sina aktier, i fall där minoriteten varit offer för grovt maktmissbruk. Vid särskilt grovt maktmissbruk skulle minoriteten även ges rätten att kunna kräva bolagets upplösning.¹⁵

2.3.2 Generalklausulen

Generalklausulen i 7:41 utformades till att omfatta alla typer av stämmobeslut, även vid ändringar i bolagsordningen. Omfattningen ansågs nödvändig, då lagändringen

---

¹³ SOU 1941:9 s. 303. ; Prop 1944:5 s. 196.

¹⁴ SOU 1971:15 s. 111.

¹⁵ SOU 1971:15 s. 111. ; SOU 1971:15 s. 244.

minskade minoritetsskyddet genom att underlätta för majoritetsägare att genomföra förändringar av bolagsordningen.¹⁶

2.3.3 Uppenbarhetsrekvisit blir otillbörlighetsrekvisit

I 1971 års utredning föreslog man att generalklausulen skulle tillämpas med försiktighet, eftersom den endast skulle användas i extrema fall. Det redan existerande uppenbarhetsrekvisitet ifrån 1944 kompletterades nu med ett otillbörlighetsrekvisit. Bakgrunden till utvecklingen var att man ansåg att ett beslut skulle anses acceptabelt även om minoriteten kunde lida ”en normal nackdel” på grund av en åtgärd, under förutsättning att flertalet anser att beslutet är önskvärt för bolagets intresse. Det ansågs med andra ord inte otillbörligt för minoritetsägare att lida en ”normal nackdel” på grund av ett beslut. Generalklausulen skulle enligt förslaget endast tillämpas vid maktmissbruk.¹⁷ Vad som är att anses som maktmissbruk kan anses tämligen otydligt. I förslaget anges endast vilka beslut som definitivt är att anses som ogiltiga. Dessa beslut var beslut som lagligen inte kan fattas även om samtliga aktieägare samtycker, samt vissa beslut där innehållet eller tillkomsten för beslutet grovt kränker vissa aktieägare.¹⁸

2.3.4 Prop. 1973:93

Lagförslaget utsattes för kritik ifrån remissinstanserna. Det som främst kritiserades var problematiken kring minoritetsskyddet.¹⁹ Otillbörlighetsrekvisitet skulle införas i lagtexten för att säkerställa bolagsledningens och aktieägarmajoritetens handlingsfrihet. Remissinstanserna ansåg att otillbörlighetsrekvisitet tillsammans med uppenbarhetsrekvisitet, inte innebar ett lämpligt skydd för minoritetsägare mot maktmissbruk. Det ansågs även att otillbörlighetsrekvisitet innebar handlingsfrihet för majoriteten.²⁰

De föredragande till propositionen ansåg att lagförslaget behövde kompletteras av allmänt hållna bestämmelser såsom generalklausulen. Man ansåg även att

---

¹⁶ SOU 1971:15 s. 244.

¹⁷ SOU 1971:15 s. 245.

¹⁸ Ibid s. 439.

¹⁹ Prop. 1973:93 s.53.

²⁰ Prop. 1973:93 s.52-53, s.84.

generalklausulens tillämpningsområde behövde preciseras, så att omfånget inte skulle vara för snävt eller för brett. Om tillämpningsområdet skulle vara för brett kunde det bli svårt för en beslutsfattare att avgöra huruvida ett beslut skulle anses rättsenligt eller inte. Föredraganden ansåg även att det fanns en stor risk med uppenbarhetsrekvisitet och otillbörlighetsrekvisitet i kombination med en restriktiv rättstillämpning. Man förmodade att kombinationen kunde påverka tillämpningen av generalklausulen negativt. Problematiken ville man lösa genom att ta bort uppenbarhetsrekvisitet.²¹

En förändring som genomfördes i propositionen var att åtgärder som innebar en otillbörlig fördel till utomstående skulle omfattas av generalklausulen. Denna förändring gjordes för att undvika situationer där aktieägare ger fördelar till utomstående, exempelvis personer i dess närhet i privatlivet.

Dessa förarbeten kan anses aningen vaga i sin beskrivning av vad som anses eller inte anses som en otillbörlig fördel. Ur propositionen kan dock utläsas att:

1. En avvikelse från likhetsprincipen som har stöd i lag eller bolagsordning kan aldrig innebära att en otillbörlig åtgärd har utförts.
2. Att ett beslut enbart avviker från likhetsprincipen innebär inte per automatik att beslutet är otillbörligt.
3. Ett beslut i enlighet med bolagets intresse och som framstår som företagsekonomiskt riktigt eller försvarligt kan inte vara otillbörligt oavsett om man frångår likhetsprincipen.
4. Tillämpningen av generalklausulerna var avsedd att vidgas genom rekvisitskiftet. Med andra ord skiftet från ”uppenbarhetsrekvisitet” till ”otillbörlighetsrekvisitet”.²²

Utifrån generalklausulernas syfte kan punkt 1 och 2 anses försvarbara. Gällande punkt 1 kan det i enlighet med generalklausulernas syfte nämnas att det finns stöd för att avvika ifrån likhetsprincipen. Den fördel som aktieägare eller annan gagnas av på grund av beslutet är därför att anses som tillbörlig.

---

²¹ Prop. 1973:93 s. 83-84.

²² Ibid s. 137.

Angående generalklausulens förhållande till likhetsprincipen, angavs det i propositionen att klausulerna kan ses som ett uttryck för principen att alla aktieägare är likställda om annat inte är föreskrivet i lag eller bolagsordningen.²³ Det uttalades även att den genom propositionen tillkomna otillbörlighetsbedömningen, att en avvikelse från likhetsprincipen som har stöd av lag eller bolagsordning, inte kan innebära en otillbörlig fördel. Det angavs även att ett beslut som avviker från likhetsprincipen inte per automatik innebär att beslutet är att anse som otillbörligt.

På grund av propositionen tillkom en viktig aspekt gällande otillbörlighetsbedömningen, vad beträffar bedömningen av generalklausulens tillämplighet. Det är aspekten avseende de företagsekonomiska överväganden. Idag är dessa överväganden viktiga på grund av att det i propositionen angavs att ett beslut som är i bolagets intresse och som framstår som företagsekonomiskt riktigt eller försvarligt inte kan anses som otillbörligt, även om beslutet innebär en avvikelse ifrån likhetsprincipen.²⁴

I propositionen kan flera vägledande kommentarer angående otillbörlighetsrekvisitet återfinnas. För att tydliggöra generalklausulernas tolkning och tillämpning kommer vidare beskrivning att ske i kapitel 3.6 med hänvisning till propositionen.

2.4 2005 års ABL

I dagsläget är 2005 års ABL gällande. Efter 1975 års aktiebolagslag har generalklausulerna endast förändrats minimalt. I prop. 1997/98:99 ändrades ”är ägnat att bereda” till ordalydelsen ”som kan ge” en otillbörlig fördel. En sådan förändring av ordalydelse ansågs i propositionen endast vara av redaktionell art. När 2005 års aktiebolagslag däremot trädde i kraft hade ordalydelsen fram till dess ändrats tillbaka till den tidigare formuleringen från 1975, på grund av att det ansågs att de redaktionella skillnader som gjordes medförde en annan saklig innebörd än den tidigare innebörden.²⁵

---

²³ Prop. 1973:93 s. 84.

²⁴ Prop. 1973:93 s. 137.

²⁵ Prop. 2004/05:85 s. 611, s. 631.

3 Generalklausulernas innebörd

3.1 Inledning

I det här kapitlet kommer generalklausulerna undersökas närmare, för att få förståelse för klausulernas innebörd. Det kommer främst att fokuseras på otillbörlighetsrekvisitet.

3.2 Generalklausulerna enligt lag

Generalklausulerna 7:47 samt 8:41 1 st. ABL är nästintill identiska. Generalklausulerna fastställer båda att en otillbörlig fördel inte får ges åt en aktieägare eller annan, som innebär en nackdel för bolaget eller annan aktieägare. I paragraf 7:47 ABL avser stämmobeslut medan 8:41 1 st. ABL riktar sig till styrelsebeslut samt när annan företräder bolaget. De båda paragraferna behandlar däremot begreppet otillbörlig fördel.

3.3 Beslut

I generalklausulerna återfinns tre kategorier av beslutsvarianter. De tre kategorierna varierar beroende på vem som missgynnas av beslutet samt vem som ges den otillbörliga fördelen på grund av ett beslut. Den första kategorin avser ett beslut som gynnar en utomstående till bolaget, och att beslutet innebär en nackdel för bolaget. Den andra kategorin avser när en otillbörlig fördel ges till en aktieägare till nackdel för bolaget. Den tredje kategorin avser när en otillbörlig fördel ges till en aktieägare till nackdel för en annan aktieägare men är neutralt för bolaget.²⁶ Med begreppet ”bolaget” menas i detta sammanhang samtliga aktieägare.

I både den första och andra kategorien behandlas beslut som riskerar att missgynna bolaget. Dessa typer av beslut kan även involvera beslut som strider mot verksamhetssyfte eller verksamhetsföremål. Nerep och Samuelsson anser att det kan ifrågasättas om det är relevant att ta ställning till ett organs besluts berättigande genom att undersöka huruvida ett bolag missgynnas eller inte, eftersom ett beslut som

---

²⁶ Nerep & Samuelsson (2007) s. 492.

missgynnar bolaget även drabbar aktieägares privata aktieinnehav. Författarna menar vidare att det i verkligheten kan innebära att det enbart drabbar de nekande aktieägarna i beslutet, samtidigt som de jakande aktieägarna kompenseras på annat sätt.²⁷

Vad gäller den tredje kategorin innebär denna att en aktieägare ges en otillbörlig fördel på bekostnad av en annan aktieägare, men att det ur bolagets synpunkt anses som en neutral åtgärd. Det krävs i dessa fall att beslutet inte medför ekonomiska följder för bolaget, men att det innebär en otillbörlig fördel för en aktieägare eller annan.²⁸

3.4 Konsekvenser av överträdelser

I detta kapitel kommer de konsekvenser som inträffar vid en överträdelse av generalklausulerna att beskrivas. Konsekvenser av överträdelser av generalklausulerna kommer enbart nämnas kort, eftersom uppsatsen inte åsyftar att tydliggöra den fulla innebörden av de konsekvenser som finns. Denna kortare redogörelse presenteras enbart för att presentera vad en överträdelse medför.

3.4.1 Klander

Om ett beslut på en stämma strider mot generalklausulerna (eller likhetsprincipen), kan 7:50 samt 7:51 ABL åberopas.²⁹ Paragraferna avser talan mot stämmobeslut. I 7:50 beskrivs att om ett stämmobeslut inte tillkommit i behörig ordning eller strider mot aktiebolagslagen, lag om årsredovisning eller bolagsordningen, kan en aktieägare, styrelsen, styrelseledamot eller VD väcka talan mot bolaget om att beslutet bör upphävas eller ändras. I 7:51 1st. ABL anger att talan i enlighet med 7:50 ska väckas inom tre månader från den dag då beslutet fattades, samt att om talan inte väckts i tid går rätten till talan förlorad.

---

²⁷ Nerep & Samuelsson (2007) s. 492.

²⁸ Ibid.

²⁹ Andersson & Pehrson s. 141.

3.4.2 Bevisbörda

Vad gäller bevisbörda, kan ett problem exempelvis uppstå om svarande i ett fall där generalklausulerna åberopats anser att sakliga skäl funnits till åtgärden, såsom att företagsekonomiskt riktiga eller försvarliga motiv funnits. Primärt måste kärende kunna visa på att åtgärden varit otillbörlig, vidare måste svarande i detta fall kunna påvisa att hen haft sakliga skäl som motiverat den utförda åtgärden.³⁰ Ett beslut kan stå i strid med generalklausulen och samtidigt strida mot likhetsprincipen, och kan därigenom åberopas på båda punkter.

3.4.3 Skadestånd

En överträdelse av generalklausulerna kan innebära att parten blir skadeståndsskyldig i enlighet med de skadeståndsregler som finns i 29:1-3 ABL. Reglerna innefattar både internt samt externt ansvar, och vidare delas det externa ansvaret in i direkt och indirekt skada.³¹

3.5 Rekvisit

I följande kapitel redogörs för de olika rekvisit som finns i generalklausulernas.

3.5.1 Åtgärd

För att generalklausulerna ska kunna tillämpas krävs det att vissa rekvisit är uppfyllda. Det första rekvisit avser en åtgärd, vilket kan vara vilken typ av åtgärd som helst som är ägnad att ge en otillbörlig fördel som är till nackdel för bolaget eller aktieägare. Utifrån Åhman kan ordet ”ägnad” tolkas som att de otillbörliga fördelarna eller nackdelarna var eftersträfvade av en bolagsföreträdare. Det framgår däremot inte om åtgärden som utförts ska ha gjorts avsiktligt, även om avsiktligt majoritetsmissbruk har ansetts kunna ses som ett typexempel som ska omfattas av bestämmelserna. Ovanstående uttryck tolkas vanligen som att det inte är nödvändigt att det uppstår otillbörliga fördelar med otillbörliga nackdelar.³² Det kan med andra ord anses tillräckligt att den otillbörliga

---

³⁰ Andersson & Pehrson s.140-141.

³¹ Ibid s. 143.

³² Åhman s. 600.

fördelen sannolikt kommer inträffa till följd av ett specifikt beslut eller en åtgärd. Ordet ”ägnad” skulle vidare kunna tolkas som att generalklausulen tillämpas även när en otillbörlig fördel inte ges, men att åtgärden vanligtvis hade inneburit en otillbörliga fördel men att så inte skedde i det enskilda fallet.³³

3.5.2 Aktieägare och annan

Detta rekvisit omfattar vem som tillges den otillbörliga fördelen, om det är en aktieägare eller annan. En aktieägare kan vara vilken typ av aktieägare som helst, det kan med andra ord även vara en minoritetsägare.³⁴ Uttrycket ”annan” kan uppfattas diffust, men betyder egentligen bara en fysisk eller juridisk person som inte är aktieägare. Att använda uttrycket ”annan” innebär att om en person i bolagsledningen eller en majoritetsägare gynnar någon i dess närhet eller utomstående genom en otillbörlig fördel uppfylls rekvisitet.³⁵

3.5.3 Nackdel för bolaget eller aktieägare

För att rekvisitet om nackdel för bolaget eller aktieägare ska vara uppfyllt krävs det att den otillbörliga fördelen som ges ska innebära en nackdel för bolaget eller en aktieägare. Åhman anser att den åtgärd som personen utfört bör bedömas objektivt för att se om åtgärden varit ofördelaktigt för någon annan, och att man genom bedömningen därefter kan avgöra om åtgärden varit till nackdel för bolaget eller dess aktieägare. De är med andra ord irrelevant vad en part personligen anser har varit otillbörligt.³⁶

3.6 Otillbörlighetsrekvisitet

Otillbörlighetsrekvisitet är det mest centrala i generalklausulen, det är med andra ord också ett rekvisit.³⁷ Trots otillbörlighetsrekvisitets viktiga roll vid avgörandet av generalklausulens tillämpning är kravet svårt att definiera och vad som är att anses som otillbörligt har varit vanligt förekommande vid diskussioner i doktrin. Om ett beslut är

---

³³ Åhman s. 600.

³⁴ Ibid s. 806.

³⁵ Ibid.

³⁶ Ibid.

³⁷ Nerep (2003) s. 294.

att anses som otillbörlig, är relaterat till den fördel som en aktieägare eller annan mottagit, samt om fördelen har varit otillbörlig.³⁸ Om ett beslut har resulterat i en fördel för en aktieägare eller annan, till nackdel för annan aktieägare eller bolaget ska fördelen vara otillbörlig. Om fördelen inte är otillbörlig betraktas den därigenom som tillbörlig, och generalklausulen kan med andra ord inte tillämpas.

3.6.1 Otillbörlig fördel utifrån förarbeten

I avsnittet 2.3.4 ovan presenterades prop. 1973:93 gällande generalklausulerna i allmänhet. För att undvika upprepning redogörs här för de delar ur propositionen som enbart avser begreppet otillbörlig fördel i detta avsnitt.

I prop. 1973:93 beskrivs ändamålet med generalklausulerna samt otillbörlig fördel som rekvisit. Från början föreslogs det att otillbörlighetsrekvisitet skulle utformas så att det skulle tillämpas om en åtgärd eller ett beslut ”uppenbarligen” var ägnad att ge en otillbörlig fördel. Detta förslag fick däremot en del kritik, då det ansågs som att generalklausulerna skulle få en för snäv och restriktiv utformning.³⁹ Det ansågs att generalklausulernas tillämpningsområde skulle vidgas bland annat eftersom reglerna om kvalificerad majoritet inte ansågs lämpliga som minoritetsskydd, eftersom det enbart skyddar en minoritet av en viss storlek.⁴⁰ Genom att vidga generalklausulen förmodades det att det inte skulle finnas ett krav på kvalificerad majoritet när stämman exempelvis ger ett visst bemyndigande. Sådana stämmobeslut ansågs kunna fattas av en enkel majoritet.⁴¹ Det framgår dock av förarbeten att generalklausulernas tillämpningsområde inte bör vara för brett, då detta försvårar en bolagslednings möjlighet att avgöra om en åtgärd är rättsenligt eller inte. I propositionen valde man därför att tillföra ordet ”uppenbarligen” i lagtexten samt att åtgärden endast skulle medföra en otillbörlig fördel, eftersom man menade att ovanstående gav en lämplig avvägning av de olika intressena.⁴²

---

³⁸ Nerep (2003) s. 295.

³⁹ Prop. 1973:93 s. 84.

⁴⁰ Ibid s. 67.

⁴¹ Ibid s. 69.

⁴² Ibid s. 84.

I propositionen antyder man att generalklausulerna kan anses vara en variant av likhetsprincipen. En avvikelse från likhetsprincipen kan ha stöd i bolagsordningen eller lagtext, vilket medför att avvikelsen inte anses som otillbörlig.⁴³ I de fall där sådant stöd från bolagsordningen exempelvis inte kan återfinnas kan avvikelsen, om den är att anses som företagsekonomiskt försvarlig, kunna genomföras utan att anses som otillbörlig. En sådan avvikelse kan frångå likhetsprincipen.⁴⁴ Att en avvikelse kan vara acceptabel om den är företagsekonomiskt försvarbar har efter propositionen varit vägledande i diskussioner.

I prop. 1975:103 angavs att en ställföreträdare inte får rätta sig efter en föreskrift från bolagsstämman om åtgärden avser bolagets förvaltning, om styrelsen uppenbart åsidosatt bolagets intressen.⁴⁵ En sådan föreskrift från bolagsstämman anses utifrån propositionen uppfylla otillbörlighetsrekvisitet. I propositionen påtalar man även att styrelsen är ytterst ansvarig om de uppsåtligt eller av vårdslöshet har underlåtit att försöka förhindra eller väcka klandertalan mot det negativa beslutet som tagits av stämman.⁴⁶

I SOU 1995:44 s.183 behandlas rekvisitet otillbörlig fördel åt en aktieägare eller annan. I utredningen uttalas att ”annan” i rekvisitet syftar på en fysisk eller juridisk person som är närstående till en aktieägare. Vidare diskuteras uttrycket otillbörlig, där det refereras till prop. 1973:93 där det (som tidigare nämnts) beskrevs att om en åtgärd är att anses som företagsekonomiskt försvarbar och riktig inte anses som otillbörlig.

Aktiebolagskommittén motsäger dock den tidigare propositionen i utredningen, och menar att teorier i företagsekonomi inte kan ge några normer för vad som bör anses som riktigt och försvarbart. Kommittén anser även att bolagets intresse ska vara detsamma som aktieägarnas gemensamma intresse.⁴⁷ Det anses även att vissa avvikelser ändå får göras utan att anses som otillbörliga, till exempel i de fall vid kvalificerad majoritet.⁴⁸

---

⁴³ Johansson (2006) s. 157 f.

⁴⁴ Prop. 1973:93 s. 137.

⁴⁵ Prop. 1975: 103 s. 382.

⁴⁶ Ibid s.382.

⁴⁷ SOU 1995:44 s.183.

⁴⁸ Ibid s.183.

Lagförslaget till nuvarande 2005 års ABL lades fram i prop. 2004/05:85. I propositionen uttrycker man bland annat generalklausulernas ordalydelse och hur otillbörlighetsrekvisitet språkligt bör utformas. I propositionen ändrade man tillbaka till den tidigare ordalydelsen innan 1998, vilket innebar att den som för talan om att ett beslut är otillbörligt inte behöver påvisa att en otillbörlig fördel uppkommit, utan att det anses tillräckligt om beslutet var ägnat att ge en otillbörlig fördel.⁴⁹ Idag är ovanstående gällande.

3.6.2 Otillbörlig fördel utifrån praxis

Syftet med detta kapitel är att redogöra för hur generalklausulerna, med inriktning på otillbörlighetsrekvisitet har tolkats och tillämpats i praxis. Den tolkning som har gjorts bör anses utgöra gällande rätt. Det bör däremot understrykas att det är förhållandevis få avgöranden från HD. Efter 2000-talet förekommer enbart två rättsfall som avser ämnet. Det presenteras därför av denna anledning en dom från arbetsdomstolen beträffande företagsekonomiskt försvarlighet och riktighet, som är närliggande till ämnet och en dom för att klargöra generalklausulernas gränser gentemot likhetsprincipen.

3.6.2.1 AD 1994 nr 132

I detta rättsfall ifrån Arbetsdomstolen hittar vi begreppet ”företagsekonomiskt riktigt eller försvarligt”. Denna formulering används av många i doktrin samt har koppling till förarbetena. I rättsfallet har en man anställts som VD för ett tidningsbolag. Bolaget ingick i en koncern med ett moderbolag och ett dotterbolag. Den VD som suttit i moderbolaget lämnade en garanti till dotterbolaget att fullgöra hans åtaganden i enlighet med upprättat anställningsavtal mellan den nyanställda VD och bolaget, om det inte uppfylls av tidningsbolaget. Efter ett tag försattes moderbolaget samt tidningsbolaget i konkurs. Den nya VD hänvisade då till den garanti hen fått, och vände sig därför till dotterbolaget för de krav på förmåner under uppsägningstid som hen hade i sitt avtal. Dotterbolaget hade ändrat firmanamn till ett annat. Dotterbolaget bestred kravet från den nyanställda VD på grunderna att den garanti som getts innebar en otillbörlig fördel som var till nackdel för bolaget och dess aktieägare. Utifrån garantin skulle VD för

---

⁴⁹ Prop. 2004/05:85 s. 611, s. 631.

tidningsbolaget ha rätt till dubbellön från tidningsbolaget och dotterbolaget, vilket dotterbolaget ansåg vara otillbörligt.⁵⁰

När domstolen skulle bedöma otillbörligheten tog man i beaktande att garantin utlovats av ett systerbolag med mycket svag ekonomi. AD ansåg därför att den garanti som getts kunde anses vara företagsekonomiskt riktig eller försvarlig eftersom den skett under de omständigheterna. AD ansåg det därför inte föreligga en otillbörligt fördel i enlighet med generalklausulen. Det som bör poängteras av fallet är att en stor del till varför det inte ansågs föreligga en otillbörlig fördel, var på grund av att garantierna getts för att ge den nyanställda VD en försäkran om de anställningsförmåner som han från början varit berättigad till genom anställningsavtalet med tidningsbolaget.⁵¹

I detta rättsfall tillämpades generalklausulen på en åtgärd som varit riktad mot tredje man. I domen resonerar AD kring begreppet företagsekonomiskt riktig eller försvarlig samt hur den garanti som gavs inte ansågs otillbörlig på grunden att den ansågs vara företagsekonomiskt riktig ur tidningsbolagets systerbolags synpunkt. Bedömningen av AD har kritiserats i doktrin i efterhand, då det ansetts orimligt att en åtgärd inte ska anses som otillbörligt om den är företagsekonomiskt riktig eller försvarlig eftersom företagsekonomi inte tillhandahåller normer. Det stödjer dock det som tidigare skrivits i förarbeten samt godtas av vissa i den rättsvetenskapliga diskussionen.

3.6.2.2 NJA 2000 s. 404

I ett rättsfall från år 2000 hade en styrelse för ett flygbolag beslutat att verksamheten skulle övergå till ett annat bolag samt därefter upphöra. Det andra bolaget ägdes av flygbolagets majoritetsägare. En minoritetsägare i flygbolaget ansåg att denna övergång skadade hans intressen och innebar en otillbörlig fördel för majoritetsägarna, och yrkade därför skadestånd från de beslutande styrelseledamöterna.⁵² De frågor som rätten hade att bedöma var således huruvida styrelseledamöternas handlande föranlett

---

⁵⁰ AD 1994 nr.132.

⁵¹ AD 1994 nr 132.

⁵² NJA 2000 s. 405 ff.

skadeståndsskyldighet och om kärende hade lidit skada på grund av svarandes handlande.⁵³

Frågan om styrelseledamöternas skadeståndsskyldighet reglerades i 15 kap. 1 § 1975 års ABL (nuvarande 29 kap. 1 § ABL). I lagrummet redogörs att en styrelseledamot som vid fullgörandet av sitt uppdrag uppsåtligt eller genom oaktsamhet skadar aktieägare eller annan genom överträdelse av ABL eller bolagsordningen har skyldighet att ersätta skadan.⁵⁴ Besluten om att överföra verksamheten samt även lägga ner verksamheten stred mot bolagets verksamhetsföremål och även bolagets vinstsyfte.⁵⁵ Domstolen ansåg även att beslutet var ägnat att ge en otillbörlig fördel till majoritetsägaren och att det även innebar nackdel för minoritetsägaren. HD ansåg vidare att styrelseledamöterna borde ha insett att minoritetsägaren skulle lida skada av överföringen, och dömde därför att styrelseledamöterna skulle ersätta skadan som minoritetsägare kan ha åsamkats.⁵⁶

I detta fall ansågs beslutet om bolagets upphörande som en otillbörlig fördel eftersom det stred mot verksamhetsföremålet och bolagsordningen samt att det missgynnade en minoritetsägare. Den otillbörliga fördelen bestod av majoritetsägarens reella övertagande av verksamheten. Den skada som orsakades minoritetsägaren utgjordes av det minskade värdet på aktieägarens aktieinnehav. Eftersom frågor kring beräkningen av en eventuell skada uppstått, och att beräkningen för skadan var kopplad till den tidpunkt då skadan inträffade utreddes även detta av rätten.⁵⁷ Styrelsens beslut om försäljning av bolaget offentliggjordes strax efter att beslutet fattats. Eftersom beslutet offentliggjordes så snabbt in på beslutsfattandet medförde det att minoritetsägarens aktieinnehav i praktiken blev omöjligt att sälja. Efter överföringen av verksamheten var bolaget nästan helt nollställt på tillgångar. Detta innebar att minoritetsägarens aktieinnehav var så gott som värdelöst.⁵⁸ I HD:s uttalande ansåg de att en skada i regel inte hunnit inträffa innan bolagsbeslutet hunnit verkställas, men att det inte hindrar att ett beslut i vissa fall kan medföra skada redan innan det har verkställts. HD ansåg i

---

⁵³ NJA 2000 s. 414 ff.

⁵⁴ Ibid s. 415.

⁵⁵ Ibid s. 415.

⁵⁶ Ibid s. 404.

⁵⁷ Ibid s. 415.

⁵⁸ Ibid s. 414 f.

domen att skadan inträffat vid tidpunkten för beslutsfattandet.⁵⁹ I detta fall innebar även styrelsens överträdelse att de fick ersätta minoritetsägaren med skadestånd för den skada som hen åsamkats.

3.6.2.3 NJA 2013 s. 1250

I ett senare rättsfall ifrån 2013 väcktes talan mot majoritetsägarna i ett bolag. Målet handlade om skadeståndsansvar för styrelsens och majoritetsägarnas förslag respektive beslut om frivillig likvidation av ett bolag. Verksamheten bestod i huvudsak av konsultuppdrag, och samtliga delägare var aktiva i bolaget och agerade genom egna bolag som underkonsulter till moderbolaget. Efter att meningsskiljaktigheter uppstått mellan parterna, försökte majoritetsägarna att lösa konflikten inom ramen för ett mellan parterna existerande aktieägaravtal. De erbjöd bl.a. minoritetsägaren att köpa ut hans aktier mot en proportionerlig ersättning. Minoritetsägaren valde att motsätta sig dessa erbjudanden och aktieägaravtalet sades då upp. Majoritetsägarna slutade nu med att genom sina egna bolag utföra konsultuppdrag för moderbolaget.

Majoritetsägarna hade vid en extra insatt bolagsstämma beslutat om att moderbolaget skulle gå i likvidation. De tillgångar som fanns i moderbolaget såldes på en offentlig auktion mot en ersättning långt understigande det förmodade marknadsvärdet och vad minoritetsägaren själv erbjudits för att lösa in dennes egna aktier. De potentiella spekulanter till att förvärva bolaget valde bort affären när det framkom att de underkonsulter som moderbolaget haft, inte ämnade att fortsätta göra konsultuppdrag åt moderbolaget. Den slutliga köparen var okänd för moderbolaget, men köparen förde över tillgångarna till ett annat bolag som tidigare majoritetsägare kontrollerade. I det nya bolaget var majoritetsägarna, styrelsen samt VD involverade, och verksamheten fortsatte att bedrivas i samma lokaler och till samma kunder. Överföringen av det tidigare bolaget innebar med andra ord att den oönskade minoritetsägaren inte längre var del av det andra bolaget. Det ska även tilläggas att minoritetsägaren inte mottog någon ersättning för sina aktier och dessa var nu värdelösa. Minoritetsägaren valde därför att kräva skadestånd, då denne ansåg att utförandet stred mot ABL.

---

⁵⁹ NJA 2000 s. 415.

Käromålet grundades på att bolagsstämman och styrelsen handlat i strid med 7:47 respektive 8:41 ABL i och med beslutet om frivillig likvidation för moderbolaget.

Följande frågor utreds i domen:

1. Hur ser generalklausulens tillämpning ut i förhållande till beslut om frivillig likvidation?
2. Angående likvidationsbeslutet : Var beslutet ägnat att bereda majoritetsägarna en fördel till nackdel för minoritetsägaren? Var denna fördel att klassificera som otillbörlig?

Generalklausulens tillämpning och frivillig likvidation

Tingsrätten (TR) ansåg att det endast finns en liten möjlighet till generalklausulens tillämpning på likvidationsbeslut. TR menade att 25:1 ABL endast avser bolagsstämman som har rätt att besluta om frivillig likvidation och att den rättigheten inte är villkorad utöver de regleringar som finns i 25 kap 2-8 §§ ABL. TR lade dock vikt vid att majoritetsägarna försökt att lösa de meningsskiljaktigheter som fanns med minoritetsägaren genom att erbjuda hen att förvärva dennes aktier samt även att sälja sina egna aktier till minoritetsägaren. TR refererade till NJA 1967 s. 313, där det klargjordes att ett av ändamålen med likvidationsinstitutet är att lösa meningsskiljaktigheter om andra möjligheter inte finns.

Hovrätten (HovR) fastställde TR dom, men ansåg att generalklausulens tillämplighet på likvidationsbeslut var korrekt. HovR ansåg med andra ord att likvidationsbeslutet föll inom klausulens tillämpningsområde. HovR resonerade på följande vis, att ett likvidationsbeslut är en sista utväg för aktieägare att lösa en konflikt på och det blir därav sekundärt huruvida en verksamhet fortlöper i praktiken. Med hänvisning till likvidationsinstitutets ändamål beskrev HovR att förhållandena inte var tillräckliga för att förslaget för eller det faktiska beslutet om likvidation skulle träffas av klausulen.⁶⁰

HD inleder med att tydliggöra att 7:47 ABL kan tillämpas på alla stämmobeslut, även beslut om likvidation, genom att hänvisa till förarbetena för 25:2 ABL.⁶¹ Av lagrummet framkommer vilka majoritetskrav som gäller vid ett sådant stämmobeslut. Förarbetena beskriver frångåendet ifrån tidigare ställda majoritetskrav vid stämmobeslut om frivillig likvidation. På grund av propositionens förslag till lagändring, sänktes majoritetskravet från kvalificerad majoritet till enkel majoritet. HD klargjorde att det nuvarande

---

⁶⁰ NJA 2013 s. 1250, s.10.

⁶¹ Ibid s. 1250.

majoritetskravet syftar till att förhindra att en minoritet ska kunna tvinga en majoritet att låta verksamheten fortlöpa i ett bolag, trots att majoriteten vill att bolaget ska avvecklas, då minoritetsägarna inte har ett berättigat intresse därtill.⁶² HD underströk även det uttalande som gjorts av statsrådet om att generalklausulen utgör ett mer effektivt skydd mot maktmissbruk än kravet på kvalificerad majoritet.⁶³ Det faktum av att lagstiftaren sänkt majoritetskraven vid sådana beslut för att förhindra minoritetsmissbruk, står inte i strid med klausulens uppgift att förhindra likvidationsbeslut, vilka skulle ge majoriteten en otillbörlig fördel.

Otillbörlig fördel?

Målet handlade även om huruvida majoriteten givits en otillbörlig fördel. HD ansåg att samtliga aktier drabbats likvärdigt rent formellt sett. Likhetsprincipen hade därav inte frångåtts. Det HD däremot tittade på var huruvida beslutet i realiteten inneburit en otillbörlig fördel till nackdel för minoritetsägaren. HD hänvisade då till NJA 2000 s. 404 som behandlade ett styrelsebeslut om överföring av en verksamhet till ett majoritetsägt bolag, vilket i realiteten innebar en överföring av ekonomiska värden till aktieägarmajoriteten. HD konstaterade dock att målen skiljdes åt, eftersom likvidationsbeslutet inte resulterade i en överföring av ekonomiska värden till majoritetsägarna till nackdel för minoritetsägaren.⁶⁴

HD ansåg inte heller att likvidationsbeslutet varit ägnat att bereda majoritetsägaren en otillbörlig fördel. Minoritetsägaren ansåg att likvidationsbeslutet skulle ses över för att se vad majoritetsägarnas åtgärder faktiskt inneburit, vilket var att överlåtelsen av bolaget genomförts till underpris utan att minoritetsägaren delgivits information om detta. HD menade att majoritetsägarna efter konflikten mellan parterna försökt hitta en lösning, utan att bortse från de skyldigheter som upprättats i aktieägaravtalet. Men att en sådan lösning inte hittats, och aktieägaravtalet efter det sades upp. HD ansåg därför att majoritetsägarna hade ett berättigat intresse i att likvidera bolaget. HD ansåg med stöd av dessa grunder att en otillbörlig fördel inte hade getts till majoritetsägarna i enlighet med 7:47 ABL. Det ansågs inte som en otillbörlig fördel att svarandena fortsatte driva

---

⁶² NJA 2013 1250, s.13 f. ; Prop 2000/01:150, s.32.

⁶³ NJA 2013 s.1250, s.13. ; Prop.1975:103, s. 308 f. , s. 500.

⁶⁴ NJA 2013 s. 1250, s.14.

bolaget i det andra bolaget utan minoritetsägaren. Slutligen ansågs bolagsledningens beslut om att frivilligt likvidera bolaget inte stå i strid med generalklausulen 8:41 1 st. ABL.⁶⁵

Det kan däremot vara av vikt att nämna att justitierådet, Dag Mattsson var av skiljaktig mening. Till skillnad från majoriteten, ansåg Dag Mattsson bl.a. att rekvisitet ”ägnat” samt otillbörlighetrekvisitet behövde utredas. Rekvisitet ”ägnat”, ansåg han att man istället borde se till dess faktiska innebörd, och att man då även ser till vad som varit det bakomliggande syftet och de konsekvenser som beslutet medfört i praktiken.⁶⁶

Vidare ansåg Dag Mattsson att otillbörlighetsrekvisitet visserligen varit ägnat att ge majoritetsägarna en ekonomisk fördel, men att den fördel som i sammanhanget mottogs inte var otillbörlig. Denna bedömning gjorde han på grunderna att falllets verksamhet krävde en lojal samverkan mellan ägarna för att överleva och att konflikten mellan ägarna löstes med det förslag som majoritetsägarna erbjudit minoritetsägarna.⁶⁷

I detta fall sattes ett likvidationsbeslut i jämförelse med otillbörlighetsrekvisitet. Om likvidationsbeslutet hade ansetts som otillbörligt hade det troligen ansetts strida mot generalklausulen. I detta fall uttrycker HD att majoritetsägarna försökt hitta en lösning utan att bortse från aktieägaravtalet, vilket vidare innebär att utförandet av likvidationen inte var ägnat att ge en otillbörlig fördel. Vad som även kan anses vägledande i detta fall är hur det i hovrätten hänvisades till ett annat liknande hovrättsavgörande angående ett klandrat stämmobeslut som stred mot 7:47 ABL. I målet röstade majoritetsägaren för en likvidation av bolaget, vilket medförde ett exklusivt patentlicensavtal som bolaget hade med majoritetsägaren och licensen upphörde då att gälla. Likvidationen innebar att verksamheten i stort sett överfördes till majoritetsägaren utan vederlag eftersom majoritetsägare hade full rättighet till patentet. I detta fall meddelade HD inte prövningstillstånd när en verksamhet övergått till majoritetsägare, även om det i praktiken innebär en likvärdig situation som i ovanstående fall.⁶⁸

---

⁶⁵ NJA 2013 s. 1250, s.14.

⁶⁶ Ibid s. 15.

⁶⁷ NJA 2013 s. 15 f.

⁶⁸ T-10335-09.

3.6.3 Otillbörlig fördel - diskussioner inom rättsvetenskapen

Inom doktrinen förekommer olika åsikter kring otillbörlighetsrekvisitet, framför allt angående hur företagsekonomisk riktighet eller försvarlighet är relevant till rekvisitet. I de rättsvetenskapliga diskussionerna kring rekvisitet är detta dilemma högst återkommande, och författaren väljer därför att fokusera på den aspekten av diskussionen i följande text.

Lars Pehrsson anser att det är av praktisk betydelse hur en åtgärd som är i enlighet med bolagets intresse samt anses som företagsekonomiskt riktig eller försvarlig inte kan ge grund för en otillbörlig fördel.⁶⁹ Han anser att det kan bli relevant att se huruvida åtgärden ligger inom ramen för bolagets verksamhet och syfte när man ska bedöma ett besluts företagsekonomiska riktighet.⁷⁰ Detta menar han bland annat på grund av att ett beslut kan anses som företagsekonomiskt riktigt eller försvarligt oberoende om det ligger inom ramen för bolagets syfte eller verksamhet. På samma vis blir det i de fall när ett beslut anses som företagsekonomiskt oriktigt samt oförsvarligt att det kan falla inom ramen för bolagets verksamhet eller syfte. Pehrsons slutsats är att de olika parametrarna är beroende av varandra, och att de åtgärder som är utanför bolagets syfte och verksamhet inte kan ses som företagsekonomiskt riktiga eller försvarliga.⁷¹ De åtgärder som inte är företagsekonomiskt riktiga eller försvarliga anses enbart vara de åtgärder som Pehrsson anser kan strida mot generalklausulerna. Däremot betyder inte det att alla åtgärder som i detta avseende anses riktiga eller försvarliga kan godtas.⁷² Åtgärderna ska vara ägnade att ge en otillbörlig fördel som innebär nackdel för andra. Detta innebär att en åtgärd både ska innebära för- och nackdelar och att dessa ska kunna materialiseras i situationen, vilket med andra ord betyder att ett visst mått av adekvat kausalitet ska existera.⁷³

Någon som ställer sig emot Pehrsson i frågan är Rodhe. Rodhe menar att begreppet företagsekonomiskt riktig eller försvarlig medför att om du gör en god affär för bolaget

---

⁶⁹ Pehrsson s. 491.

⁷⁰ Ibid s. 493.

⁷¹ Ibid.

⁷² Ibid.

⁷³ Ibid s. 499.

så behöver du inte ta hänsyn till likhetsprincipen.⁷⁴ Rodhe är kritisk till begreppet på grunderna att han anser att företagsekonomiskt riktighet eller försvarbarhet, inte är relevant eftersom företagsekonomi inte medför några normer.⁷⁵ Rodhe menar vidare att även om man skulle bortse från företagsekonomi i detta fall och enbart se till att åtgärden skulle vara i bolagets intresse, menar han att exempelvis en konflikt mellan aktieägarna inte skulle kunna lösas eftersom att bolagets intresse är likvärdigt med aktieägarnas gemensamma intresse. Om man accepterar denna ståndpunkt anser Rodhe att man bortsett ifrån likhetsprincipen. Rodhe ifrågasätter vidare att det i diskussioner varit befogat att frånga generalklausulerna i nödsituationer för att rädda bolaget.⁷⁶ Rodhe får i denna ståndpunkt visst medhåll från Nial, som ifrågasatt att frånga klausulerna vid sakliga skäl, som exempelvis företagsekonomiskt riktiga eller försvarliga skäl. Nial menar dock att det i varje enskilt fall bör väga majoritetens och minoritetens intressen. I de fall där majoritetens intresse är betydligt mycket större än minoritetens intresse av att upprätthålla klausulerna, så kan en åsidosättning av generalklausulerna anses legitimt.⁷⁷

I enlighet med Pehrson anser Bergström samt Samuelsson att om ett beslut är att anses som företagsekonomiskt riktigt eller försvarbart så ska beslutet inte anses uppfylla otillbörlighetsrekvisitet.⁷⁸ De menar vidare att begreppet inte ska medföra tolkningsproblem och att det istället bör handla om den påverkan som ett stämmobeslut kan ha på det faktiska aktievärdet. För att vidare avgöra huruvida ett beslut är företagsekonomiskt riktigt eller försvarbart borde det inte vara så väldigt kontroversiellt för ett bolag och det bör enligt författarna vara den enda rimliga avvägningsprincipen eftersom den innebär en beslutsregel för aktieägarna om att i alla situationer sträva mot att besluten tas i enlighet med att uppfylla bolagets vinstsyfte.⁷⁹ De menar med andra ord att en maximering av aktievärdet går före i de fall då majoriteten vill genomföra ett sådant beslut men att det innebär att alla aktieägare inte ges samma fördelar, men att det i slutändan innebär ett ökat värde för samtliga aktier. Beslut som är neutrala ur bolagets

---

⁷⁴ Skog, Rodhe s. 250.

⁷⁵ Ibid.

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Johansson (2006) s. 158.

⁷⁸ Bergström & Samuelsson s. 153.

⁷⁹ Ibid.

synvinkel men innebär tydliga nackdelar ur aktieägares synvinkel, bör anses omöjliga att åberopa med stöd av klausulerna, och att en sådan situation enbart kan angripas om det strider mot likhetsprincipen.⁸⁰

I Samuelsson och Nereps kommentar till aktiebolagslagen förekommer kritik mot Rodhes synpunkter. De ifrågasätter hur Rodhe kan anse begreppet företagsekonomiskt riktigt eller försvarligt saknar mening, och ger vidare exempel på andra öppna rekvisit inom aktiebolagsrätten som exempelvis *affärsmässigt betingat* eller *marknadsmässighet*, och anser att begreppet inte är mindre användbart än de andra exemplen.⁸¹

I Åhmans synpunkter på begreppet hänvisar han till vad som skrevs i propositionen 1975:103 gällande att otillbörlighetsrekvisitet kan anses uppfyllt om part genom en rättshandling mottagit en fördel till följd av att ledning eller annan företrädare uppenbart åsidosatt bolagets intresse. Åhman anser att så även kan inträffa när stämman tar ett oaktsamt beslut på ett sätt som strider mot bolagets intresse.⁸² Åhman hänvisar även till ett utlåtande av Nial där han menar att en bedömning av otillbörlighetsrekvisitet bör påverkas om en åtgärd utförs för att undvika en kris för bolaget. Åhmans tolkning av utlåtandet är att den skada som en enskild aktieägare råkar ut för på grund av en åtgärd är att anses som mindre än den faktiska skadan såsom en kraftig värdeminskning som skulle kunna bli resultatet om en åtgärd förhindras av att klausulen tillämpas.⁸³

3.6.4 Analys kring otillbörlighetsrekvisitet

I förarbeten till de lagstadgade generalklausulerna, ges endast en svag vägledning för att tolka vad en otillbörlig fördel är. Det som kan utläsas av förarbetena är generalklausulernas tillämpningsområde samt deras ordalydelse. Genom den praxis som presenterats hanteras frågan om otillbörlighet påvisades eller inte. I doktrinen har det

---

⁸⁰ Bergström & Samuelsson s. 153.

⁸¹ Nerep & Samuelsson 7 kap. 47 §, 47.4.

⁸² Åhman s. 801.

⁸³ Ibid s. 803.

primärt fokuserats på bedömningen av otillbörlighetsrekvisitet, i förhållande till om åtgärden som utförts varit företagsekonomiskt riktig eller försvarlig.

I NJA 2000 s.404 skulle man flytta över verksamheten till ett annat bolag samt lägga ner det egna bolaget. vilket ansågs vara ägnat att bereda en otillbörlig fördel till nackdel för minoritetsägarna. I NJA 2013 s. 1250 låg ett likvidationsbeslut till grund för bedömningen av rekvisitet, så för att klargöra för vad åtgärden var menad för, behövde man bortse ifrån likvidationsbeslutet. I fallet valde man att bortse från att likvidationsbeslutet inneburit en situationen som generalklausul 7:47 var tillämpbar på. I de olika rättsfallen bedöms de specifika omständigheterna i fallen, samt om situationen varit ägnad att ge en otillbörlig fördel. I domsskälens fokuseras primärt på en åtgärds verkliga effekt samt vilka nackdelar de varit ägnade att innebära. Genom förarbeten och praxis har det även framkommit att en otillbörlig fördel kan accepteras om det är företagsekonomiskt riktigt eller försvarligt.⁸⁴

I de rättsvetenskapliga diskussionerna har som ovan nämnts främst företagsekonomisk rättighet och försvarlighet diskuterats. Rodhes förhållningssätt mot generalklausulerna kan anses strikt, utifrån att han förespråkar att tillämpning av generalklausulerna endast ska frångås i väldigt allvarliga fall. Enligt min mening tydliggör han inte varför det vore felaktigt att en åtgärd skulle vara företagsekonomiskt riktig eller försvarlig, utan han undviker istället diskussionen genom att beskriva att begreppet blir detsamma som att göra en god affär för ett företag och att likhetsprincipen därför kan glömmas. Rodhes uttalande istället att begreppet företagsekonomiskt riktigt eller försvarligt inte är rimligt på grund av att företagsekonomi saknar normer. Nereps och Samuelsson är av åsikten att begreppets innebörd inte är ett problem, eftersom det redan finns andra liknande så kallade ”öppna rekvisit” inom aktiebolagsrätten, som i grunden inte skiljer sig mycket ifrån begreppets område. Ett resonemang som jag har större förståelse för. Rodhe menar vidare att ett företagsekonomiskt riktigt eller försvarligt beslut som är i bolagets intresse är att anses som orimligt, eftersom bolagets intresse är detsamma som aktieägarnas gemensamma intresse. Detta resonemang sympatiserar jag med, eftersom att bolagets intresse innebär aktieägarnas gemensamma intresse och troligen inte kan

---

⁸⁴ Prop. 1973:93 ; AD 1994 nr 132.

innebära att en otillbörlig åtgärd kan försvaras på följande vis. Eftersom situationen inte både kan vara i enlighet med bolagets intresse samtidigt som det är otillbörligt på samma premisser. Detta förklarar Bergström och Samuelsson på ett bra vis, då de anser att beslutet ska avvägas mot vad det har för inverkan på aktievärdet. Om ett otillbörligt beslut bevisligen innebär en positiv fördel till aktieägarna borde det enligt min mening kunna anses som godtagbart. Ett stämmobeslut som ökar aktievärdet och som därigenom strävar mot att uppfylla bolagets vinstsyfte, borde eftersträvas av alla aktieägare eftersom det även ger dem fördel. Den ovannämnda åsikten är även vad Bergström och Samuelsson anser.

Det ska dock inte bortses ifrån att en åtgärd kan ges av att vara företagsekonomiskt riktig eller försvarlig. Det är därför viktigt att med försiktighet godta åtgärder som ges av att vara företagsekonomiskt riktiga eller försvarliga. En åtgärd kan exempelvis vara företagsekonomiskt riktig eller försvarlig samtidigt som åtgärden innebär ett maktmissbruk, vilket då kan innebära att situationen omfattas av generalklausulernas tillämpningsområde. Eftersom klausulerna är upprättade för att skydda minoriteten bör även varje åtgärd noggrant granskas för att klargöra dess innebörd, bakgrund och effekter. I AD 1994 s.132 befann sig ett företag i mycket svag ekonomisk ställning, i fallet gjordes en avvägning kring otillbörlighetsbedömningen för att klargöra huruvida åtgärden var att anses som otillbörlig. I Åhmans analys om generalklausulerna nämner han även Nials utlåtande. I Nials utlåtande beskriver han hur otillbörlighetsbedömningen bör påverkas om ett beslut tas i syfte att undvika en kris för företaget. Detta kan anses skäligt eftersom om en åtgärd görs för att rädda ett företag från att exempelvis gå i konkurs, så borde ett sådant beslut anses vara lämpligt.

4 Sammanfattande slutsats

Syftet med denna uppsats har varit att utreda gällande rätt samt innebörden av generalklausulerna 7:47 och 8:41 1st. ABL. Följande frågor har presenterats samt analyserats för att uppnå det ovan angivna syftet:

- Vad är innebörden av generalklausulerna i 7:47 och 8:41 1 st. ABL, och hur ska dessa tolkas?
- När anses ett beslut, rättshandling eller annan åtgärd taget av stämman alternativt av styrelsen eller annan ställföreträdare vara sådant att det ger en tillbörlig respektive otillbörlig fördel?

En generalklausul, är en regel av allmäntillämplig karaktär och är till för att kunna tillämpas i många skilda situationer. Det kan av den anledningen inte definieras exakt hur en generalklausul ska tillämpas. Det går däremot att specificera hur generalklausulernas rekvisit ska tolkas. Genom att specificera hur rekvisiten ska tolkas, ges en grund för vilka överväganden som ska beaktas vid fastställande av klausulernas eventuella tillämpning.

Generalklausul 7:47 är tillämplig på alla former av *stämmobeslut*, även de med särskilda pluralitetskrav. För att ett stämmobeslut ska anses strida mot klausulen krävs att beslutet varit *ägnat* att bereda en *otillbörlig fördel* för *aktieägare* eller *annan till nackdel* för *bolaget* eller *annan*. Genom rekvisiten kan utläsas att det inte måste kunna konstateras att beslutet som tagits har medfört en *nackdel* eller *fördel*. Det räcker med att beslutet varit *ägnat* att få en viss effekt. Vid bedömningen om huruvida ett beslut varit *ägnat* att få en viss effekt, kan det antas att bedömningen görs kring hur stor sannolikheten har varit för att beslutet varit ägnat att få en viss effekt.

Rekvisiten *fördelar* och *nackdelar* som återfinns i klausulernas, bör avse situationer som påverkar förmögenheten eller inflytandet i ett bolag, utifrån praxis samt doktrin. Med förmögenhet och inflytande kan det antas att det kan handla om bolagets totala förmögenhet och inflytande samt även aktieägares förmögenhet eller inflytande i ett bolag.

Vad gäller *otillbörlighetsrekvisitet* bortfaller de fördelar som inte kan anses som otillbörliga. Vilka typer av fördelar detta avser är svårdefinierat, och en allmän definition kan inte ges. Det som kan sägas är att vid tolkning av rekvisitet, har lagtolkaren istället fått kartlägga vad som enligt förarbeten och doktrin inte är att anses som otillbörligt. Ett beslut som exempelvis är i bolagets intresse och framstår som företagsekonomiskt riktigt eller försvarligt kan anses som tillbörligt, på grund av att det varit i bolagets intresse eller av företagsekonomisk riktig karaktär. Det kan även tilläggas att en avvikelse ifrån likhetsprincipen inte alltid medför att en otillbörlig fördel har skett.

Dem som enligt generalklausulernas tillämplighet ska ges en otillbörlig fördel är *aktieägare* eller *annan*. Rekvisitet aktieägare kan anses tydligt, och subjektet *annan* innefattar bolagets utomstående fysiska eller juridiska personer.

Genom förarbetena ges inte en konkret vägledning till att närmare förstå innebörden av otillbörlighetsrekvisitet. Den mängd rättsfall som finns inom området är begränsat, vilket innebär att en ytterligare tolkning som skulle kunna innebära en vidare förståelse för begreppet saknas. Det går däremot att kartlägga begreppet tydligare genom doktrin och rättsfall. Vad som utgör en otillbörlig fördel varierar dock från fall till fall. Inom rättspraxis har de olika förhållanden påverkat utgången i rättsfallen. I NJA 2000 s.404 ansågs en otillbörlig fördel i strid med klausulen ha drabbat en minoritetsägare när en verksamhet lades ner för att övergå till ett annat bolag, vilket stred mot verksamhetsföremålet och bolagsordningen och innebar en nackdel för minoritetsägaren. Av NJA 2013 s. 1250 kan man konstatera att ett likvidationsbeslut möjligtvis inte innebär en sådan otillbörlig fördel i strid med klausulen. Eftersom man dömde till fördel för vad beslutet syftade till att åstadkomma, samt att majoritetsägarna i det fallet tidigare hade försökt att hitta en lösning på konflikten.

I förarbeten samt i viss rättsvetenskap har en otillbörlig fördel ansetts kunna vara acceptabel om fördelen är företagsekonomiskt riktig eller försvarlig. Det råder dock olika åsikter kring detta undantag. I AD 1994 nr 132 ansågs beslutet ha varit

företagsekonomiskt riktig eller försvarlig, och beslutet var därav inte otillbörligt. Det ska däremot konstateras att de omständigheter som råder i det specifika fallet är avgörande och den verkliga effekten som beslutet får bör granskas. Om ett bolag är försatt i s.k. kris har en åtgärd kunnat motiveras av att åtgärden varit företagsekonomiskt riktig eller försvarlig.

Det kan slutligen sägas att det i framtiden kan behövas ytterligare vägledning i exempelvis praxis för att klausulernas innebörd tydligt ska kunna kartläggas. Eftersom klausulerna är generalklausuler ska de som tidigare nämnts kunna appliceras på bredare områden och det bör av den anledningen inte strävas mot att begränsa begreppet. Det begränsade antalet rättsfall inom området medför att klausulernas funktion och syfte inte är fullständigt klarlagda. Det är av vikt att ha ett välfungerande minoritetsskydd, så att människor vågar tillsätta kapital till bolag utan större rädsla för att hamna i en negativ minoritetsställning. Det finns även behov av att ha en tydligare och klarare tolkning av vad en otillbörlig fördel, både för aktieägarna och för bolagsorganen, innebär.

Källförteckning

Offentligt tryck

SOU 1995:44: *Aktiebolagets organisation*

SOU 1971:15 *Förslag till lag om aktiebolag m.m.*

SOU 1941:9 *Lagberedningens förslag till lag om aktiebolag m.m. 2.*

Prop. 1944:5: *Lag om aktiebolagslag*

Prop. 1973:93: *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om konvertibla skuldebrev m.m.*

Prop. 1975:103: *Regeringens proposition med förslag till ny aktiebolagslag, m.m.*

Prop. 1997/98:99: *Aktiebolagets organisation*

Prop. 2004/05:85: *Ny aktiebolagslag*

Litteratur

Andersson, Jan, *Om vinstutdelning från aktiebolag*, Iustus Förlag AB, Uppsala, 1995.

Andersson, Jan, Pehrson, Lars, *Likhetsprincipen och generalklausulerna*. Svernlöv, Carl (red.). Hämtad ur *Aktiebolagslagens minoritetsskydd*, Iustus förslag, Uppsala, 2008.

Bergström, Clas, Samuelsson, Per, *Aktiebolagets grundproblem*. 3:e upplagan. Norstedts Juridik, Stockholm, 2009.

Johansson, Svante, *Bolagsstämma*. Svante Johansson och Juristförlaget JF, Stockholm, 1990.

Johansson, Svante, Skog, Rolf, *Aktiebolagslagen- en kommentar*, Norstedt Juridik, Stockholm, 2006.

Johansson, Svante, *Nials Svensk associationsrätt i huvuddrag*. 10:e upplagan. Norstedts Juridik, Stockholm, 2011.

Nerep, Erik, *Aktiebolagsrättslig analys- ett tvärsnitt av nyckelfrågor*, Norstedts Juridik, Stockholm, 2003.

Nerep, Erik, Samuelsson, Per, *Aktiebolagslagen: en lagkommentar*, del 1, Thomson Fakta, Stockholm, 2007.

Peczenik, Alexander, *Juridikens metodproblem – Rättskällelära och lagtolkning*. Almqvist och Wiksell Förlag AB, Stockholm, 1974.

Pehrsson, Lars, *Generalklausuler i aktiebolagslagen*. Müllern, Mats, Lindskog, Stefan, Unger, Sven (red.). Hämtad ur *Festskrift till Sveriges Advokatsamfund 1887-1987*, Norstedt, Stockholm, 1987.

Sandgren, Claes, *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare*. 2:a upplagan. Norstedts Juridik, Stockholm, 2007.

Sandström, Torsten, *Svenskt aktiebolagsrätt*. Norstedt Juridik. Stockholm, 2012.

Skog, Rolf, *Rodhes Aktiebolagsrätt*. 22:a upplagan. Norstedts Juridik, Stockholm, 2009.

Åhman, Ola, *Behörighet och befogenhet i aktiebolagsrätten: Om aktiebolagets ställföreträdare och gränserna för deras representationsrätt*. Iustus förlag, Uppsala, 1997.

Rättsfallsförteckning

Högsta domstol

NJA 2013 s.1250

NJA 2000 s.404

NJA 1967 s. 313

Hovrätten

T-10335-09

Arbetsdomstolen

AD 1994 nr 132